

**ВНЗ «Національна академія
управління»**

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ЕКОНОМІКИ 2014**

[матеріали VIII-ої міжнародної конференції,

Київ, 12 грудня 2014 року]

Київ – 2015

УДК 330
ББК 65 (4 Укр)
А 43

Наукове видання рекомендовано вченою радою Національної академії управління (Протокол № 6 від 3.10.2014 р.).

Актуальні проблеми економіки 2014: [матеріали VIII-ї міжнародної конференції, Київ, 12 грудня 2014 року] / за наук. ред. А 43 д.е.н., проф. М. М. Єрмошенка. – К.: Національна академія управління, 2015. – 120 с.

ISBN 978–966–8406–78–2

В матеріалах VIII-ї міжнародної конференції викладено тези учасників конференції по таких напрямках економічних наук актуальні проблеми розвитку національного господарства, регіонів, підприємств; демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; інноваційні та інвестиційні процеси; економічна і фінансова безпека держави, регіонів, підприємств, малого бізнесу; формування грошового і фінансового ринків; математичні методи та інформаційні технології в економіці та управлінні; розвиток маркетингової діяльності.

Розраховано на науковців, викладачів, державних службовців, аспірантів, докторантів, студентів економічних спеціальностей, фахівців національного господарства.

УДК 330
ББК 65 (4 Укр)
А 43

© Колектив авторів, 2015
© Національна академія управління, 2015

ISBN 978–966–8406–78–2

Зміст

Белякова О.В., Жуков С.А. Позиціонування інноваційно активних підприємств в регіональній інфраструктурі України	5
Березька К.М., Маслій В.В. Деякі аспекти прогнозування обсягів портфельних інвестицій в Україну	7
Братюк В.П. Сучасні тенденції та перспективи розвитку страхового ринку в Україні	12
Брунець Б.Р. Туристична інфраструктура: чинники розміщення та оцінювання ...	17
Горячева К.С. Інститути та довгостроковий економічний розвиток	22
Готра В.В. Аналіз інноваційного розвитку інфраструктури агропромислового комплексу України	24
Зарічна О.В. Особливості впливу ринкових факторів на підвищення конкурентоспроможності регіону	28
Ільницький Д.О. Структура інтелектуального капіталу університету світового класу: міжнародне порівняння	31
Карпенко О.О., Яшина К.В. Трансфер знань у вищих навчальних закладах України	36
Коваленко Ю.М. Нові підходи до структуризації фінансового сектору та фінансової діяльності в Україні	39
Коломієць С.В. Методологія синергетики в управлінні соціально-економічними системами	43
Комар Н.Г. Антикризовий і префективний підходи до реструктуризації фінансів підприємств	48

Кондратьєва Т.В. Механізми інституціональної пам'яті економічної системи України	53
Лук'янчук І.Ю. Стратегічна карта корпоративного центру багатoproфільного об'єднання, що додає цінності підпорядкованим підприємствам	58
Матусова О.М. Особливості державної підтримки малого та середнього бізнесу в Китаї	63
Надрага В.І. Демографічні втрати України (1991–2013 рр.): структура та фактори формування	67
Олісевич М.О. Динаміка процесів на ринку праці: економетричне моделювання ...	72
Присяжнюк А.Ю. До питання кластеризації економіки України	76
Рудь Н.Т., Барський Ю.М. Формування інноваційних параметрів соціально-економічних систем	80
Серкутан Т.В., Серкутан О.С. Інформаційні технології в прямому продажі: маркетинговий аспект	87
Серкутан Т.В., Шлапак Н.С. Екологічний маркетинг в управлінні системами зворотного розподілу	90
Сутак Т.М. Вплив державного управління на розвиток людського капіталу	92
Тулай О.І. Фінансові доміанти сталого людського розвитку	97
Федулова Л.І. «Розумна» інноваційна політика в умовах децентралізації регіонів ..	101
Чучка І.М., Гаврилець О.В. Маркетингові засади підготовки фахівців на ринку праці	106
Шестаковський О.П., Білоус С.В. Модернізація і культура: попередній аналіз зв'язків між вимірами за Г. Хофстеде і показниками економічного і людського розвитку ...	111

1. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2005): Наказ Держкомстату України від 26.12.2005 № 376: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.legal.com.ua/document/_/0CN56CN42375609-05.html.
2. Класифікація видів економічної діяльності (ДК 009:2010): Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=vb457609-10>.
3. Класифікація інституційних секторів економіки України: Наказ Держкомстату від 18.04.2005 № 96: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kapitalizator.com/natsionalni-derzhavni-statystychni-klasyfikatsiyi-klasyfikatory>.
4. Классификатор институциональных единиц по секторам экономики: Приказ Федеральной службы государственной статистики от 02.08.2004 № 110: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://tmsk.gks.ru/method/classifier/KIES.pdf>.
5. О защите конкуренции: Федеральный закон: от 26.07.2006 № 135-ФЗ: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.fas.gov.ru/legislative-acts/legislative-acts_9498.html.
6. Про затвердження Методики розрахунку валового внутрішнього продукту виробничим методом і за доходами: Наказ Держкомстату України від 08.11.2004 № 610: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN36819.html.
7. Про Концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.05.1993 № 326: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/326-93-%D0%BF>.
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14>.

Доповідь надійшла до редакції 6.01.2015.

Коломієць Світлана Володимирівна, канд. фіз.-мат. наук, доцент,
доцент кафедри економіко-математичного моделювання та інформатики
Української академії банківської справи НБУ, м. Суми

МЕТОДОЛОГІЯ СИНЕРГЕТИКИ В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Реальні соціально-економічні процеси демонструють складну динаміку: періодичні цикли, нелінійні тенденції, хаос тощо. Управління складними соціально-економічними системами та процесами потребує нового світогляду, нових стратегій мислення та діяльності, якісно нових підходів до аналізу процесів розвитку суспільства, процесів управління соціально-економічними системами.

Сучасний стан розвитку суспільства характеризується зміною наукової парадигми в природничих та соціальних науках, застосуванням ідей і принципів синергетики як загальної теорії самоорганізації. Методологія синергетики вносить істотні зміни в теорію і практику управління. Хаос, кризи, які в рамках класичної парадигми розглядались

лише як негативні явища, сьогодні розглядаються як умови та можливості переходу системи на більш високий рівень розвитку та організації.

Як зазначено в [3, 28], за нетривалий час синергетика – теорія самоорганізації – перетворюється в загальну теорію розвитку, що має великі світоглядні наслідки. Суть цієї інтегральної науки полягає в тому, що у відкритих системах, які обмінюються із зовнішнім середовищем енергією, речовиною, інформацією, виникають процеси самоорганізації, тобто процеси утворення з фізичного (біологічного, економічного, соціального) хаосу стійких упорядкованих структур з істотно новими властивостями систем. Ця властивість є характерною для систем будь-якої природи – від фізичних і біологічних до економічних і соціальних. Для високоефективних синергетичних систем будь-якої природи характерними є фундаментальні властивості: 1) обов'язковий обмін енергією, речовиною, інформацією із зовнішнім середовищем; 2) обов'язкова когерентність поведінки між компонентами системи. На переконання А.А. Колеснікова, ці кардинальні властивості синергетичних систем обов'язково повинні враховувати як сучасні керівники, так і спеціалісти в конкретній сфері діяльності [3].

Синергетика як новий метод дослідження відкритих самоорганізованих систем виникла у відповідь на кризу *стереотипного, лінійного мислення*, характерними ознаками якого є:

- розуміння хаосу як виключно деструктивного явища;
- розглядання випадковості як другорядного, побічного фактора, який не має принципового значення у пізнанні та розвитку;
- розуміння нестійкості та нерівноваги виключно як негативних та руйнівних факторів;
- твердження, що процеси, які відбуваються у світі та суспільстві, є зворотними за часом та передбачуваними на необмежено великі проміжки часу;
- уявлення про те, що процеси та явища мають жорсткий причинно-наслідковий зв'язок; розвиток є лінійним, поступальним, безальтернативним, а минуле становить лише історичний інтерес;
- твердження, що результат зовнішнього управляючого впливу є однозначним і лінійним, передбачуваним наслідком прикладених

зусиль, що відповідає схемі: «вплив – бажаний результат», тобто, чим більше вкладаєш енергії, тим краще результат.

Як відмічають О.М. Князева та С.П. Курдюмов [1, 35] саме цими та іншими стереотипами мислення визначається й панівний на сьогодні підхід до управління складноорганізованими системами, який базується на лінійному уявленні про їх функціонування.

Хоча наукова парадигма зазнала істотних змін у ХХ ст., багато уявлень класичної парадигми, нажаль, є основою сучасної суспільної свідомості. У часи класичної наукової парадигми об'єктами дослідження, головним чином, були стійкість, рівновага, порядок, замкнені системи, лінійні залежності. Нова парадигма – це парадигма нелінійності. Нелінійні уявлення змінюють лінійні уявлення. Лінійна причинність замінюється циклічною причинністю, в якій схема «причина – наслідок» замінюється на «нестійкість – стійкість – нова нестійкість».

Розглядаючи особливості феномену нелінійності [1, 50], науковці приходять до висновку, що:

- завдяки нелінійності має силу найважливіший принцип «зростання малого» або «посилення флуктуацій»;
- певні класи нелінійних відкритих систем демонструють порогову чутливість: нижче порогу все зменшується, забувається, не залишає жодних слідів у природі, науці, культурі, а вище, навпаки, – багаторазово зростає;
- нелінійність породжує так званий квантовий ефект – дискретність шляхів еволюції нелінійних систем, тобто в конкретному нелінійному середовищі можливий не будь-який шлях еволюції, а лише певний спектр цих шляхів;
- нелінійність визначає можливість неочікуваних (емерджентних) змін перебігу процесів.

Ми повністю поділяємо думку багатьох вчених, що в епоху постійних змін, в епоху хаосу саме синергетична методологія має стати основою для управління складними соціально-економічними системами. Синергетичні знання – це не лише знання сучасної наукової парадигми, це насамперед, інший погляд на світ, розуміння законів розвитку сучасного світу, що породжує нові способи мислення та

діяльності, нові підходи до управління соціально-економічними системами.

Як неодноразово підкреслюється в працях [1; 2] синергетичний світогляд дозволяє по-новому підійти до розв'язання проблеми ефективного управління розвитком складних соціальних, географічних, екологічних, економічних систем. З точки зору синергетики, неефективне управління когнітивною або соціальною системою полягає у нав'язуванні системі деякої форми організації, яка не відповідає її внутрішнім тенденціям та не є притаманною цій системі. Суть нового підходу полягає в тому, що управління повинно бути орієнтовано не на зовнішнє, а на внутрішнє середовище, на власні закони самоорганізації та еволюції складної системи. При цьому важлива не сила управляючого впливу, а його узгодженість з власними тенденціями розвитку нелінійної системи.

На думку О.М. Князевої [2, 372–373], принципи управлінської діяльності зазнають істотних змін в сучасному світі. Соціальне управління має задовольняти наступним вимогам:

- соціальне управління має бути світоглядно орієнтовним, тобто базуватись на сучасній науковій парадигмі;
- соціальне управління має бути рефлексивним, тобто базуватись на аналізі власних вчинків, співвідносити їх з минулим та майбутнім, корегувати управлінські дії в залежності від конкретних ситуацій;
- щоб бути ефективним соціальне управління має бути синергетичним, тобто нелінійним та резонансним;
- соціальне управління має бути конструктивістським, тобто базуватись на розумінні того, що суб'єкт не стільки відображає соціальне середовище, скільки створює його у відповідності з власними цінностями. Більш того, не тільки суб'єкт створює соціальне середовище, але й середовище створює його, внаслідок чого суб'єкт змінюється сам – він зростає разом зі світом, який він змінює. Соціальне конструювання – це вміння узгоджувати власні цілі з глибинними руслами історичного розвитку соціальних систем, з різними образами майбутнього в довгостроковій перспективі;
- соціальне управління має бути екологічним, тобто враховуючим те, наскільки управлінські дії є адекватними соціальному середовищу, чи є вони своєчасними та доречними;
- соціальне управління має бути глобально орієнтовним;

- соціальне управління має бути креативним, максимально гнучким та мобільним.

Синергетика сприяє становленню нового бачення світу, розумінню законів еволюції, принципів управлінської діяльності, перспектив розвитку складноорганізованих систем. З точки зору синергетики докорінним чином змінюється розуміння відносин суб'єкта та об'єкта управління. Синергетична методологія управління базується на поняттях самоорганізації, відкритості, складності та нелінійності систем, підкреслює важливість біфуркаційних процесів, малого резонансного впливу в соціальних процесах та явищах. Саме ідеї та принципи синергетики є тим фундаментом, на основі якого відбувається розуміння законів розвитку сучасного складного, нелінійного світу, саме синергетика дозволяє подолати стереотипи лінійного мислення, притаманного класичній науці.

На нашу думку, особлива роль у становленні синергетичного світогляду належить освіті. Освіта здатна та повинна донести до індивіда та суспільства ідеї сучасної наукової парадигми. Освіта має стати провідником змін, донести не тільки знання про сучасну наукову парадигму та концепцію управління, а й сприяти становленню відповідних способів мислення та діяльності.

1. Князев Е. Н. Основания синергетики: Синергетическое мировидение : [Текст] / Е. Н. Князев, С. П. Курдюмов. – М. АИБРОКОМ, 2010. – 256 с.

2. Князев Е. Н. Принципы инновационного социального управления : [Текст] / Е. Н. Князев // Синергетическая парадигма. Социальная синергетика. – М. : Прогресс-Традиция, 2009. – С. 370–386.

3. Колесников А. А. Синергетическая теория управления : [Текст] / А. А. Колесников. – Таганрог : ТРТУ; М. : Энергоатомиздат, 1994. – 344 с.

4. Синергетичні та економіфізичні методи дослідження динамічних та структурних характеристик економічних систем : [Монографія] / В. Д. Дербенцев, О. А. Сердюк, В. М. Соловійов, О. Д. Шаратов. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 287 с.

5. Хакен Г. Самоорганизующееся общество : [Текст] / Г. Хакен // Синергетическая парадигма. Социальная синергетика. – М. : Прогресс-Традиция, 2009. – С. 350–369.

Доповідь надійшла до редакції 29.12.2014.